

ΕΤΟΣ Θ', 1983
ΤΟΜΟΣ 9

ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΓΑΖΗ
Ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών

Με την εισαγωγή της συνταγματικής αρχής της ισότητας των δύο φύλων στο χώρο του αστικού δικαίου παρατηρήθηκαν αντισυνταγματικότητες σε διάφορους τομείς του δικαίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστούν οι αντισυνταγματικότητες που απαντώνται στο φορολογικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά στη φορολογία εισοδήματος και περιουσίας συζύγων και τέκνων, γεγονός το οποίο επηρεάζει και τις σχέσεις των ατόμων στην οικογένεια. Αρχικά, θα πρέπει ο νομοθέτης να άρει τις αντισυνταγματικότητες που λειτουργούν ως αντικίνητρα για τη δημιουργία και την ανάπτυξη της οικογένειας. Επίσης οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να διευκολύνουν τους πολίτες σχετικά με τα φορολογικά έντυπα, στα πλαίσια πάντα της απαιτούμενης νομιμότητας και διαφάνειας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ
Διδάκτορα Νομικής του Πανεπιστημίου του Ρέγκενσπουργκ

Η αρχή της αναλογικότητας συνιστά μια κατευθυντήρια γραμμή εξέτασης της συνταγματικότητας των κρατικών ενεργειών. Προσδιορίζει τη σχέση σκοπού-μέσου σε επίπεδο νόμου, διοικητικής πράξης και κρατικού μέτρου γενικότερα, περιλαμβάνοντας τα στοιχεία της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας. Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας απαιτεί σε πρώτο στάδιο τη στάθμιση των εν λόγω αγαθών, στη συνέχεια την εξακρίβωση της έκτασης της προσβολής του ατομικού δικαιώματος και του δημοσίου συμφέροντος. Τέλος, καθοριστικός είναι ο ρόλος της διερεύνησης της λειτουργίας και του σκοπού της συνταγματικής ρύθμισης.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Του Heinrich Scholler
Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου

Η αρχή της ισότητας συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου, το οποίο απαντάται σε ποικίλα επίπεδα. Η γενική αρχή της ισότητας σχετίζεται αρχικά με την απαγόρευση των αυθαιρεσιών αλλά και την ισότητα των ευκαιριών. Επίσης, η αρχή της ισότητας λαμβάνει χώρα και στις επιμέρους κατηγορίες δικαίου, όπως το διοικητικό, το φορολογικό, το ποινικό, το δίκαιο των αποζημιώσεων, το εργατικό και τέλος το δικονομικό δίκαιο. Η αρχή της ισότητας εφαρμόζεται σε τρεις διαστάσεις. Αρχικά υπερέχουν οι ειδικές επιταγές συγκριτικά με τη γενική αρχή της ισότητας, η οποία στη συνέχεια συγκεκριμενοποιείται από τον κοινό νομοθέτη, ενώ το Σύνταγμα προηγείται πάντα στις επιμέρους διατάξεις του.

Η ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

Του ΦΙΛΙΠΠΟΥ Κ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών

Σύμφωνα με τη θεωρία του Jellinek η γένεση και η λειτουργία της έννομης τάξης οφείλεται στην ικανότητα του πραγματικού να αναδεικνύεται σε κανόνα. Η συγκεκριμένη θεωρία ομοιάζει προς αυτή του Αριστοτέλη, όπως αναπτύσσεται στα Πολιτικά. Η θεωρία βέβαια του Jellinek παραγνωρίζει το δυισμό Δέοντος και Είναι, ενώ μπορεί να αντικρουστεί το επιχείρημα της επανάστασης ως απόδειξης της κανονιστικότητας του πραγματικού. Τέλος, η δυσκολία του νομοθέτη να προβλέπει τις κοινωνικές ανάγκες στο μέλλον καθιστά αναγκαία την πραγμάτωση του κανόνα δικαίου, χωρίς να αφήνονται περιθώρια δημιουργίας κανονιστικής δύναμης σε πραγματικές καταστάσεις.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Της ΛΙΤΣΑΣ ΣΙΟΥΤΗ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Δικηγόρου, Επιστ. Συνεργάτιδος στη Νομική Σχολή Αθηνών

Το αίτημα για συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων που αφορούν σε κοινωνικά ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με τις συνθήκες της ζωής, καθίσταται αναγκαίο. Η συμμετοχή πηγάζει από το ίδιο το δημοκρατικό πολίτευμα. Επίσης η συμμετοχή αυτή μπορεί να βασιστεί τόσο στην ύπαρξη του δικαιώματος του ατόμου επί του περιβάλλοντος, όσο και στην ανάγκη αμοιβαίας αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων από πλευράς δημόσιας εξουσίας και πολιτών. Τέλος, η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στο περιβάλλον μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ατομικό επίπεδο, σε επίπεδο ομάδων χωρίς αναγνωρισμένο νομικό καθεστώς, αλλά και σε επίπεδο οργανώσεων που δύνανται να επιδιώξουν δικαστικά την προστασία του περιβάλλοντος.

ΤΟ ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΟ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ
Ομοτ. Καθηγητού Πανεπιστημίου, Ακαδημαϊκού

Τα τελευταία χρόνια, παράλληλα με τη θέσπιση διατάξεων για την προστασία του ιδιωτικού βίου, έχουν ληφθεί εξίσου σημαντικά μέτρα για την προστασία του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου. Ο προσδιορισμός της έννοιας του όρου «ιδιωτικός βίος» μπορεί να γίνει τόσο με αντικειμενικά όσο και με υποκειμενικά κριτήρια. Επιπλέον σχετικά με τη σύγκρουση της προστασίας του ιδιωτικού βίου και της ελευθερίας του τύπου, έχει αναπτυχθεί η θεωρία της «κοινωνικής προσφορότητας της πράξης» αλλά και η θεωρία των «διασήμων προσώπων ή προσώπων της επικαιρότητας». Τέλος η λύση του προβλήματος θα μπορούσε να αναζητηθεί αφενός στην παραδοχή ότι η προστασία του ιδιωτικού βίου συνιστά θεμελιώδη αρχή και αφετέρου στη δημιουργία δεοντολογικού κώδικα, ο οποίος θα περιείχε πρακτικές

οδηγίες ως προς τη δημοσίευση στοιχείων που πιθανόν να προσβάλουν το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής.

ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΑΣΗ 100 ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ

Της ΣΟΦΙΑΣ ΚΟΥΚΟΥΛΗ-ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η διάταξη του άρθρου 116 παρ.3 του Συντάγματος, όπως και το άρθρο 22 παρ. 1 εδ. β' μπορούν να παραβληθούν με τις διατάξεις της σύμβασης 100 για την ισότητα των αμοιβών. Ερμηνεύοντας τη συγκεκριμένη διάταξη διαπιστώνουμε τον ελαστικό χαρακτήρα αλλά και τις δυνατότητες της άμεσης εφαρμογής. Στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης υπάρχει η υποχρέωση εξασφάλισης της εφαρμογής της Σύμβασης 100, όπως προκύπτει και από τον κυρωτικό νόμο για την έναρξη της ισχύος της. Επίσης με τη γενική συλλογική σύμβαση εργασίας στις 26-2-1975 παρατηρείται σταδιακή εξίσωση των αμοιβών μολονότι διατηρούνται ακόμη κάποιες διακρίσεις. Τέλος, η νομολογία και ειδικότερα το σκεπτικό των αποφάσεων, καταδεικνύει την εφαρμογή του κανόνα της ισότητας αμοιβών ανδρών και γυναικών από τα ελληνικά δικαστήρια.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΝΟΜΟΥ» ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΥ

Τέως Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας

Προκειμένου ένας νόμος να χαρακτηριστεί ως αντισυνταγματικός προαπαιτείται ο ορισμός της έννοιας του νόμου, ως νομοθετικής πράξης που στηρίζεται άμεσα στο Σύνταγμα, έχοντας τόσο γενική όσο και απόλυτη έννοια. Ο τύπος και το περιεχόμενο, σε συνδυασμό με τον προσδιορισμό της έννοιας του «οργάνου» που θέτει κανόνες δικαίου, συνιστούν ουσιώδη στοιχεία του νόμου. Ο νόμος διακρίνεται σε τυπικό και ουσιαστικό ενώ αναφορικά με την αντισυνταγματικότητα ενός νόμου, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί σε διάφορες μορφές, ελέγχεται από τα δικαστήρια και άλλες αρχές. Χαρακτηριστικό είδος ελέγχου συνιστά ο παρεμπόμπων έλεγχος. Τέλος ως προς το αν τα δικαστήρια έχουν δικαίωμα ή υποχρέωση εξέτασης της συνταγματικότητας των νόμων είναι ζήτημα το οποίο ανάγεται στην ερμηνεία του Συντάγματος.

ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Της ΠΕΛΑΓΙΑΣ ΓΕΣΙΟΥ-ΦΑΛΤΣΗ

Καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η αρχή της διακρίσεως των εξουσιών καθιερώνεται στο άρθρο 26 παρ.3 του Συντάγματός μας. Τα δικαστήρια οργανώνονται με συγκεκριμένο τρόπο ενώ η ανεξαρτησία των δικαστών υφίσταται τόσο σε λειτουργικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι δικαστές δε μπορούν να φέρουν πειθαρχική, αστική ή ακόμη και ποινική ευθύνη. Είναι χαρακτηριστικό πως η αστική ευθύνη περιλαμβάνει και τις αγωγές αποζημίωσης κατά των δικαστών ή άλλων βοηθητικών προσώπων της δικαιοσύνης. Στην πειθαρχική ευθύνη περιλαμβάνεται ο

πειθαρχικός έλεγχος των δικαστών και άλλων προσώπων που βοηθούν στη δικαστική λειτουργία. Τέλος, ένας παράγοντας εντάσεως της «πολιτικής» ευθύνης του δικαστή στην Ελλάδα συνιστά και η δικαστική εξουσία ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Του ΜΙΧ. Γ. ΚΥΠΡΑΙΟΥ

Δικηγόρου Δ.Ν

Οι σχέσεις του φυσικού με το ζωντανό δίκαιο μπορούν να αναζητηθούν στον παραλληλισμό δικαίου-κοινωνίας. Ως προς τη μελέτη του συγκεκριμένου ζητήματος μπορούν να ακολουθηθούν κάποια διαδοχικά στάδια. Σε πρώτη φάση η εξέταση της διάστασης ανάμεσα σε γραπτή νομοθεσία και εφαρμοζόμενο δίκαιο, ενώ δευτερευόντως χρήσιμη είναι η μελέτη του ζωντανού και του φυσικού δικαίου χωριστά. Ακόμη αξίζει να αναφερθεί πως η κοινωνιολογική σκοπιά του δικαίου θα μπορούσε να καταλήξει στην έννοια του ορθού δικαίου. Τέλος, ως πόρισμα, θα παραθέταμε πως το θετικό δίκαιο στηρίζεται πάντοτε σε εξωνομικούς κανόνες βάσει των οποίων πραγματοποιείται και η ερμηνεία των κανόνων δικαίου, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αλληλεξάρτηση φυσικού-ζωντανού δικαίου.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Του ΝΙΚΟΥ Μ. ΡΩΤΗ

Η δικαιοσύνη συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την ισότητα, γεγονός το οποίο δικαιολογεί το ότι η αρχή της ισότητας καταγράφεται πρώτη στο κεφάλαιο του Συντάγματος που αναφέρεται στο δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων. Στην Ελλάδα, ήδη από το Σύνταγμα της Επιδάουρου διακρίνεται η σπουδαιότητα της αρχής της ισότητας. Επιπλέον είναι χαρακτηριστικό πως οι μετέπειτα επαναστάσεις και διακηρύξεις έχουν ως προέχουσα αρχή την ισότητα. Τέλος όλα τα δικαιώματα, για να μπορέσουν να υλοποιηθούν στα πλαίσια του κράτους δικαίου, προϋποθέτουν ότι τόσο ο ίδιος ο κανόνας δικαίου που τα καθιερώνει όσο και τα όργανα που τον θεσπίζουν δεν παρεκκλίνουν από την αρχή της ισότητας.